

TELEGRAFUL ROMÂN

Nr. 31. ANUL XIV.

Telegrafulu este de două ori pe săptămână: joi și duminică. — Prenumeratiunea se face în Săbiu la expeditorii foiei pe afara la c. r. poste, cu bani gași prin scrisori francate, adresate către expeditorii. Prețulu prenumeratiunei pentru Săbiu este pe anu 7. fl. v. a. iar pe jumătate de anu 3. fl. 50. Pentru celelalte părți ale Transilvaniei și pen-

tru provinciile din Monarchia pe unu anu 8 fl. era pe o jumătate de anu 4 fl. v. a. Pentru princ. și țeri străine pe anu 12 pe 1/2 anu. 6 fl. v. a.

Inseratele se plătescu pentru întreaga oră cu 7. cr. sirulu cu litere mici, pentru a două oră cu 5 1/2 cr. și pentru a treia repetire cu 3 1/2 cr. v. a.

Săbiu, în 21 Aprilie (3 Mai) 1866.

Evenimente politice.

Săbiu în 20 Aprilie.

Comitele națiunii sasesci care plecă în septaman'a trecută la Bistrița, s'a reintorsu eri la Săbiu.

Dela diet'a din Pest'a avem de însemnat alegerea comitetelor în cestiunea uniunii transilvane, în cestiunea naționalităților și în fine, comitetulu pentru schimbarea regulamentului casei. Unu altu comitetu esista de mai înainte pentru regularea referințelor ardelenice. Cu ocaziunea alegerii comitetului în cestiunea naționalităților, aflăm după o corespundință a diuarulu Zkft, că mai mulți membri din estrema stânga și unii dintre conducătorii dreptei au parasitu sal'a dietei. După alte diuarie aflăm, că și cea mai mare parte din români încă aru fi urmați asiă. Motivele celorlaltă sunt, după densii, necompetința dietei nu numai la adevărata legilatiune, ci chiar și la lucrurile pregătite pentru legilatiune; motivele celorlaltă sunt în respectarea proporțiunei naționale la compunerea comitetelor, chiar și în cestiunea, unde se tratăza curatu despre naționalități.

Deputatiunea regnicolara din Pest'a au și datu de greutate neînvingibile.

Croatii dicu, că legatur'a între regatulu triunitu și între regatulu Ungariei, dela 1848 încôce, s'a desfacutu (disolvatu) legalmente (după lege); magiarii însă nu voru să recunoscă legalitatea acestei desfaceri și pretindu, că legatur'a ce esista totdeună după lege, numai în faptă au fostu vatemata. Mai departe, croatii voru să fie recunoscută întregitatea teritoriului dela regatulu triunitu, cuprindendu în acestu teritoriu și Dalmati'a și litoralulu (țiermii mării) „ungurescu”; nu voru să se scie nimic'a de uniune reală, ci numai de uniune personală. Magiarii de alta parte, întregitatea regatului, după cum se afla de fată, nu voru să o recunoscă, decâtu intrandu în viața uniune reală; litoralulu înse nu voru să lasă nici în unu modu croatilor. Din aceste motive croatii aru fi avendu de cugetu a parasii Pest'a și a se întorče fără nici o ispravă acasă.

Despre deputatiunea care avu însărcinarea de a substerne a două adresa îndreptămu pre cetitori la cele publicate mai la vale.

Scirile rebelice nu slabescu, din contra, diuarile vieneneze ce le amu primitu în urma, fără de a mai ascunde pericolulu amenințatoriu, svatuescu pre regimu a nu mai tragană lucrulu, ci armandu-se pentru ori ce eventualitate, a provocă însuși, și pre Prusii și pre Itali'a la desarmare, pentru că numai în tipulu acestă vomu esă odată din starea cea nesigură și din pacea cea înarmată, ce e mai îngreunătoare decâtu însuși resboiulu.

În fată a unei atari situațiuni nu ne prinde mirare cându vedem în „Oest. Verordnungsblatt“ 20 de fetie tiparite îndessatu, numai înaintări și impartiri pentru infanteri'a de margine. 185 de ofițieri se transpunu la regimentele de margine, 163 cadeti și subofițieri se denumescu de ofițieri de margine. Tote aceste au să se facă în tempulu celu mai scurtu.

Din Berlinu se spune, că o foia ofițioasă da svatu regimulu de acolo, că să nă desarmeze, pentru că Austri'a, dăce acea foia, se ascunde după „asiă numitele“ armări ale Italiiei, numai pentru că să și justifice înaintea lumii continuarea armărei contr'a Prusiei.

Din Itali'a scirile până la 28 Aprilie dau cu totul de minciuna asertiunile foiei berlinese. Din Florenți'a se spune că s'a publicatu deja ordinațiunile, prin cari se conchiama concediatii (urlauberi) și prin care armat'a se pune pre „picioru de bataia“. Mai departe se dăce, că s'aru fi tinutu o conferință militară, la care au luat parte generalulu Cialdini și Pitti. Erumpendu resboiulu, comand'a supremă o ia însuși regele. Lucrurile guvernului le porța atunci principele de Carignan. Lamarmora va fi șeful statului majoru generalu, Generalulu Cialdini va comandă corpulu întâiu, generalulu Durando corpulu alu doilea de armată. Principele Humbertu (fiulu celu dintăiu alu regelui) primesce comand'a divisiunei dintăiu dela corpulu dintăiu; principele Amadeu (alu doilea fiu alu regelui) comand'a brigădei dintăiu. Se-

natorulu Aresc au calatoritu la Parisu pentru de a demostri imperatului neapera lipsa de a se taiă nodulu gordianu cu săbi'a.

Despre miscările trupelor rusesci în Basarabi'a se vorbește, că soldatii concentrați acolo aru fi avutu destinulu de a lucră la clădirea drumulu de feru, totdeodata însă și de a întervenți în Romani'a, la casu cându acolo s'aru nasce vre-o rescôla.

Deputatiunea dietei ungueresci

se primă de Majestatea Sea Imperatulu în 26 l. e. la 12 ore, în audiința extraordinară. Presiedintele casei de susu Esc. Sea taverniculu br. de Senyey rosti următoarea cuvântare:

Majestate ces. reg.!

Prea grățioșe Dômnă!

Incredințati de către credincioșele staturi și reprezentanti a regatului Ungariei, suntemu norocosi a ne pute înfățișă înaintea Pre Inaltei Majestății Tale cu scopu de a predă cu omagiu Majestății Tale adres'a prēmilită a staturilor și a reprezentanților.

După acestă vice-presiedintele casei deputatiloru contele Julius Andrássy cuvântă către Maj. Sea:

Majestate ces. reg.!

Prea grățioșe Dômnă!

Adres'a prēmilită a staturilor și reprezentanților regatului Ungariei întruniti în dietă, suntemu norocosi prin acestă a o predă Maj. Tale cu pietate omagiale.

Indura-Te, Majestate! a primă prēmiosu omagiulu și cere-rile națiunii.

Staturile și reprezentanții Ungariei spéra cu încredere deplină, că Maj. Ta prin apretinerea grățioasă a cererilor lor, vei grabi să vei asigură sosirea acelu tempu, în care, prin realizarea principiilor constituționali, și-va recapetă putere deplină acea națiune, carea nu doresce nimic'a mai ferbinte, de câtu că ea, precum alta dată, asiă și în venitoriu să pōta fi spriginulu celu mai tare alu Tronului și alu puterei Majest. Tale.

Maj. Sea ces. reg. Apostolica se îndură prēmiosu a respunde: Voiu luă în consideratiune adres'a prēmilită a dietei ungueresci, ce tocmai Mi se predă, și speru, că staturile și reprezentanții întruniti în dietă țierei, petrunsi de importanți'a chiamărei lor, carea caracterisăza începutulu unei nōue epoce, voru grabi a Mi asterne învoirea lor asupr'a acelu afaceri, dela a căror'a regulare deplinu multiamitōre și permanente activă, depinde puterea și bunăstarea imperiului Meu întregu întocmai precum și a iubitelui Meu regatu Ungari'a.

Altmintrea asigurati pe trimititorii Vostri despre grăția Mea regēsca și despre intențiunile Mele parintesci neschimbate.

Înainte și după 20 Septembrie 1865.

Studii despre constituțiune și partide în Austri'a.

I.

Continuitate de drept și necontinuitate de idei.

(Capetu din nr. 23 și 29.)

Despre tempulu dela 1848 și despre „legile“ acelu'a, la toti pasii și la tōte nisuintiele urmate din partea barbatiloru de stat ungueresci în întregu deceniulu dela 1850 până la 1860, s'aru vorbitu de locu s'aru de locu, apoi numai prelânga esprimarea celei mai aduncu simțite păreri de reu, asupr'a acelu dille de confuziune și de resturnare. De-si publicistii ungueresci, numai decâtu după terminarea dramei celei sangerose, caută să evite, atingerea de punctulu celu gingasiu, într'aceea totusi au fostu toti de acordu, că evenimentele din 1848 au purtat semnele revoluțiunei și că nu potu avé validitate legală nisce decisiuni aduse sub viscolulu și presiunea de evenimente. „Sub falsă masca de reforme politice“ se dicea în mentiunatul memoriu alu celorlaltă dieci și patru s'a struncinatu pușetiunea cea tare constituțională a puterei regale. Pre lângă intențiunea cea mai bună, dându-se voia unei desvôltări, s'a aflatu acestă (puterea regala) nevoita a face concessiuni, ce serviu spre

a periclită legatur'a cu monarchi'a. Aceste concessiuni in momentul in cari s'a facutu, au intrecutu departe si recerintiele si adeveratele dorintie ale natiunei unguresci."

In Aprile 1850 au luat b. Emer. de Misky asupra-si, sa apere pre conservativii unguresci contra imputărei, ce se facea acestor'a, ca ei nu aru fi facutu nimic'a mai cu deadinsulu, spre a impedeacă revolutiunea. „Acestu necuragiu“ escusă elu „nu eră unu faptu singuratecu in Ungari'a, ci unu fenomenu generalu in Europ'a"; dealtmintrea vin'a o pórta mai multu intemplările din Vienn'a. Acestea au causatu de singuraticele voci ale conservativilor neintimidati au resunatu in pustia, si asiá au venit lucrulu acolo, încātu „unu protestu in contr'a lui Kossuth si consoti, dela unu barbatu ori câtu de considerabilu, presupunendu, ca aru fi fostu posibilu asiá ce-va fatia cu terorismulu ce domnea atunci", — nu aru fi fostu in stare a oprí funestulu cursu alu eveneminteloru. Paulu de S o m s i c h in serierea sea citata, la pag. 16 si urm., arata cum au purcesu „turburările unguresci din acela-si isvoru comunu, cá cele din Parisu si Neapolea, Berlinu si Milanu, Munich si Vienn'a; cum au facutu Kossuth in Martiu 1848 pretensiuni, la a căroru formulare elu insusi in tempulu numai cu putinu mai nainte nu au cugetatu (p. 18); cum intemplările din Vienn'a, confusiunea regimului de acolo, totu mai cutezătoarele pretensiuni ale masselor si a conducatorilor acestor'a in Vienn'a, au adusu in fine lucrulu pâna la cererea unui ministeriu de resboiu propriu. (pag. 19.)

In acela-si intielesu se esprimara si altii, — se intielege de sine ca cu exceptiunea unei opozitiuni pentru ori ce pretiu, — in epoc'a cea lunga dela 1850 pâna la 1860, carea vediu aparerea parerilor celor mai diferite.

„Istori'a ne invatia“ dice bar. Eötvös in „Garantie puterei si unitătiei Austriei“, „ca o totala straformare a referintieloru, dupa cum s'a nisuitu la 1848, nu aru fi nici odata duratóre“ (pag. 64); elu privesce „revolutiunea din 1848 de unu pasu mare, dara totusi numai de unu pasu in desvoltarea Austriei“ (pag. 23), si elu e departe de a crede in realizarea acelu lucruri dupa cari s'a nisuitu in 1848.“ (pag. 69.)

Se intielege, ca datatorilor de tonu in politic'a dietei din Pest'a, intre cari bar. Eötvös se afla in rendulu celu d'antăiu, cele ce auscris mentionatulu bar. la 1859, nu le prea vine astadi la socotela si de aceea Pesti Hirnök au vrutu in tempulu celu mai nou, sa ne faca sa credemu, ca cartea despre „Garantie puterei si unitătiei Austriei“ „s'a scrisu de auteru intr'o afectiune momentana, nepriveghiata si nefericita de resignatiune. O carte in sa de 218 pagine (fotie) in octavu mare, seriósă si liniscita in tonu, logica si consecuenta in elucrare, nu se scrie in o „afectiune momentana de resignatiune.“ Pre lângă acést'a cuprinsulu acelei cărti este in cea mai deplina consunantia cu tóte manifestatiunile patriotilor unguresci, cunoscutu din deceniulu trecut, la care din urma, dupa cum amu vedintu, insusi bar. Eötvös au luat parte. Asiá dis'a „afectiune momentana“ a nobilei baronu si a partasiloru sei nu a tinutu dara nici maimultu nici maimputinu, decâtu bine nume randu: die ce ani si deca aru cere cine-va o explicatiune temeinica a acestoru idei de necontinuitate batatóre la ochi, atunci sa se scia, ca caus'a e dea se află numai si numai intru aceea, pentruca pe acele tempuri nu eră nici o sperantia de a se puté esoperá maimultu.

Si acést'a e o impregiurare fórte considerabila. Pentruca deca au fostu numai lucrude oca si une, ca din partea unguresca pre acele tempuri nu au cutezatu nimenea a pasi cu pretensiuni maim departe mergatóre, cine va vrea acum sa argumenteze, ca dela 1860 încóce nu e iara numai oca si unalitate, deca partea magiara cutéza a pasi acum cu pretentiuni si maim departe mergatóre? Unde este acum convingerea cea adeverata, cea propria si sincera? In manifestatiunile acelu tempuri candu partea magiara eră m o d e s t a, séu in manifestatiunile acestoru tempuri candu nu este modesta. Curióse urmări s'aru puté de aici deduce. Pentruca deca tempurile aru fi si mai nefavoritóre pentru integritatea statului si deca ele aru fi mai favoritóre pentru nisuintiele separatistice magiare, de cum suntu in fapta, atunci fára indoiéla choragiele magiare, rapite de inaltele valori ale spiritului tempului, aru suflá in unu modu si mai provocatoriu in cornu, de cum se intempla in momentul de fatia; iara deca din contra o dorita intorsetura spre mai bine aru maritári'a puterei imperiale, atunci aceeași, purtandu o precauta socotela de impregiurările imperiósé, aru reduce mesur'a pretensiunilor loru fára indoiéla la nivelulu, de unde e cu putintia a ajunge la ce-va. O astfelu de purtare se póte numi prudintia de statu, nici odata in sa: sapiintia de statu.

Ceea ce au doritu pentru tíera barbatii magiari din tóte partidele sub lungulu decursu alu tempului neconstitucionalu, potu se ajunga acum'a, candu prin maritimós'a fapta a voiei imperatesei dela Octobre 1860, li s'a deschisu destulu de largu barierele spre ajungerea acestui scopu. Ei trebuia numai sa se folosésca de darulu binevenitu spre a puté vedé implinindu-se dorintie de ani, si ei trebuia sa se folosésca in estu modu, deca ei nu eră

numai pentru o dí prudenti si dibaci si deca nu voea a trage folosu trecatoriu din positiunea cea nefavoritóre a regimului, ci avea inaintea ochiloru tint'a cea din urma, de a intemeiá pentru patri'a loru o stare duratóre si salutaria. Noi suntemu petrunsi de convingerea, ca in adeveru asiá si nu altfelu aru fi trebuitu sa ese tréb'a, deca in tíer'a sanguiniloru magiari nu aru fi mai greu, cá ori unde, de a dá ascultare in momentele celei dintăiu emotiuni, voci unei precugetări ratiunale. Asiá in se partidele extreme din tíera au castigatu in cea mare iutiéla precumpanirea, ce si o au si sciulu susiné pâna in sfersitu. Cuventulu inperaterscu dela 20 Octobre abiá s'a pronuntiatu si in Ungari'a se respandí in sboru parol'a restituirei neconditiunate a legiloru din 1848, principiulu de continuitatea de dreptu se radică pe pedestalu si urmara tóte acele scene si manifestatiuni, cari nóue contempuraniloru din agitatiunile comitatense si din decursulu dietei dela 1861 ne suntu inca in destulu de viia memoria.

Sa abstragemu cu totulu dela impregiurarea, ca legile din 1848, care, candu au ajunsu mai antăiu la domnia, au aruncatu pre Ungari'a in bratiile revolutiunei, iara acum aru fi adusu a dóu'a óra tíer'a la marginea prapastiei, deca o stare esceptionala nu aru fi impedeatu desvoltarea mai departe. Nu voimu a ne oprí nici la raspunderea intrebărei, de este o particica câtu de mica de precugetare in provocarea neintrerupta la constitutiunea „milenaria“ si „avitica“ si in apararea validitătiei si a bunatatiei celei estrordinarie a legiloru din 1848, prin care s'a strapusu tóta administratiunea tíerei pre base nóue, prin care s'a creatu unu siru de locuri centrale, ce Ungari'a nu le avu nici odata, prin care puterei inalte regesci i a alaturatu demnitatea palatinala cu atari drepturi, ce nu iau fostu insusite cestei din urma nici odata, si tóte acestea in putine septemáni, sub beti'a unoru eveneminte, sub turburarea spiritelor, in sgomotulu passioniloru, ce facea imposibila ori ce consultare liniscita, ori ce conclusiune nepreocupata.

Si mai vertosu sa presupunemu: antăiu, ca legile din 1848 aru fi in tóta privinti'a adusa in viétia pre cale valida, si adou'a, ca in adeveru se afla intr'ensele fasea cea mai nóua organica desvoltata a vietiei constitutiunale unguresci. Si totusi chiaru si pre lângă aceste presupuneri, dietei pestane dela 1861 i se póte face imputarea, ca au fostu departe de a resiste boldului naturalu, de a folosi altfelu oca siunea, ce i se oferea din o favoritóre incopciare a impregiurárilor, decum in folosulu ei celu mai de a própe — dupa parerea ei! —, ba ea (diet'a) nu au avutu nici insusirea aceea pentru tíer'a ei proprie, de a se radică deasup'a referintieloru si fapteloru tempuráli, ceea ce aru fi pututu duce nu numai la unu resultatu trecatoriu si din intemplare, ci la unulu duratoriu si tinatoriu. In fine iau lipsitu dietei dela 1861 in asemenea gradu si intielegerea si voi'a cea buna pentru referintiele comune ale imperiului, carele de patru si jumetate seculi s'a nascutu din intim'a legatura a Ungariei cu tíerile austriace si cu cele ale corónei boemice si pentru directiunea luata prin mutatele impregiurări ale tempului si cursulu firescu alu desvoltărei referintieloru. Deci deca dietei i succedea a-si ajunge tint'a ei tiemurita, atunci acést'a nu aru fi fostu alta decâtu impedearea desvoltărei statului intregu. Prin acést'a in sa mai curendu séu mai târdiu, candu si acestu experimentu s'aru fi vedintu ca nu face servitiulu doritu, amu fi fostu redusi iara la nesicuru.

Siedinti'a publica a dietei unguresci dela 21 Aprilie st. n.

In nrulu nostru 29 amu amintitu despre o cestiune de mare insemnatate, de cestiunea natiunalitătiloru, venita pre tapetu in diet'a unguresca.

Lasandu amenuntele intemplete dupa cetirea si verificarea protocolului trecemu indata la mentionat'a cestiune, pre carea o reproducemu incependu cu

Motiunea adusa de mai injosu insemnatii in cestiunea natiunalitătiloru, carea este urmatórea:

„Considerandu ca cas'a in prim'a sea adresa a enunciatu, cumu ca in facerea legiloru pentru natiunalitati, va tiné la principiile de dreptate si fratietate;

Considerandu ca natiunalitătile cá totu atáti'a factori esentiali si egali indreptáti — suntu chieste la o egala conlucrare intru deslegarea acestei cestiuni de mare importantia; propunemu ca:

Comissiunea ce este a se esmite in caus'a natiunalitătiloru — dupa momentuositatea acestei cause — sa se compuna cu drépt'a luare in considerare a tuturor natiunalitătiloru din tíera si dupa proportiunea numerica a acestor'a.“

Pest'a 18 Aprile 1866. Sigism. Popoviciu, m. p. Florianu Varg'a, m. p. Petru Mihali, m. p. Antoniu Mocioni, m. p. Ales. Mocioni, m. p. Sigism. Borlea, m. p. Georg. Mocioni, m. p. Vinc. Babesiu, m. p. Ios. Hodosiu, m. p. Aurel. Maniu, m. p. Ioann Fauru, m. p. Sigism. Popu, m. p. Alois. Vladu, m. p. Alessandru Romanu, m. p.

Publiculu nostru cunósce parerea dlui Deák, care au des-

chisu discussiunea in acestu obiectu, si asiá trecemu indata la cei ce au participatu dupa densulu si adeca la

Iosifu H o d o s i u. Onorata Casa! Eu tinu cestiunea nationalitáti de un'a dintre cele mai urgente se mai ardente cause; eu o tinu mai urgente chiaru si decátu caus'a afaceriloru comune — si asiá aceea o a-siu deslegá mai întâiu si inainte de tóte. Precum unulu dintre scopurile principali in fericit'a deslegare a causeru comune e impacarea cu tronulu, asiá scopulu deslegárei causei nationalitátiloru e impacarea intre sine a nationalitátiloru inse'si, amendóue suntu de asemenea necesarie pentru tronul, patria si natiuni. Si eu asiá credu ca pâna candu caus'a nationalitátiloru nu va fi deslegata spre indetulirea comuna a tuturor natiuniloru din tiéra, pâna atunci pace in tiéra abia si nici abia nu póte fi; pâna candu o natiune are privilegiu legalu, iara usulu de limb'a celorlalte natiuni nu e ascuratu prin nimic'a — dar prin nimic'a — pâna atunci ésa deslegarea afaceriloru comune séu a ori-cárei alte cestiuni, ésa dícu ori cumu, dar deplin'a indetulire a natiuniloru din tiér'a staverita nu va fi, fia-care natiune e gelósa pentru tesaurulu ei celu mai scumpu — pentru nationalitatea si limb'a sea; fia-care numai aici 'si afla si numai aci 'si póte aflá libertatea, si eu nici nu-mi potu inchipui libertate fára nationalitate.

Simtiulu nationalu din ce in ce se desvólta mai tare. Amu recunoscutu acést'a, in prim'a adresa ce s'a substernutu M. S. Imperatului. La noi la románi, acestu simtiu e de odata cu viét'i'a nóstra, a intrecutu si e mai demultu inca si decátu acelu tempu, candu istori'a a insemnatu despre noi ca: „non tam pro vitæ quam pro lingvæ incolumitate certasse videbantur.“ Dar in acésta patria, mai numai dela 1848 se datéza inclinatiunea de regula de a deslegá acésta cauza de nationalitate. Mi-aducu aminte din an. 1849 despre nisce puncte ale lui Dragosiu, ce priviau pe románi — dar aceste atunci s'au fácutu, candu acum erá pré tardiu. Seiu operatulu comisiunei dietali dela an. 1861 in privinti'a nationalitátiloru; seiu ca onoratulu deputatu Colomanu Tiss'a cu ocaziunea desfiintárei dietei dela an. 1861 a fácutu o motiune, totu in privinti'a acestei cause: dar tóte aceste au remasu numai puncte, numai operate, si numai motiuni, pentruca tóte s'au fácutu numai in momentele cele mai de pre urma.

Eu nu sciu cátu tempu va tiné acésta dieta, dar aceea credu ca atát'a tempu totusi avemu cátu sa potemu deslegá acést'a cestiune. Dar sa o deslegámu cu totii impreuna; sa o deslegámu cu totii cari suntemu interesati la ea — sa o deslegámu cu totu atáti factori ai nationalitátiloru; caus'a póte fi a tierei intregi cá atare, dar caus'a este in prim'a linia a natiuniloru inse'si, si eu nu tinu un'a cu aceea ce a dísu D. Deák ca nationalitátile aru fi membrii natiunei asiá numite politice adeca a acelei unguresci, ei tinu mai bine ca natiunile suntu membrii suntu pártile constitutive ale tierei, asiá dara ele cá atari au sa conlucre intru asemenea la deslegarea causei nationalitátiloru.

Sa cautámu domniloru in giuru de noi, si eu cutezu a afirmá ca patri'a nóstra in starea ei lacerata si abnormale de ácum, nu e alta decátu o ruina (sgomotu) dar o ruina domnii mei care are unu fundamentu firmu, bunu si durabile. Veniti cu totii in mesur'a ce ne compete, veniti si pe acestu fundamentu bunu, firmu si durabile sa edificámu o patria nóua, o patria in care cu totii sa incápemu nu unulu de a s u p r 'a celui altu, ci unulu l á n g a altulu, si toti la loculu seu, dar sa conlucreámu la acést'a cu totii cá totu atáti'a factori. Veniti sa ne impacámu noi pre noi in sine; veniti sa impacámu natiunile tóte din tiéra — sa dámu fiacárei ce e alu seu, — si atunci domnii mei tiér'a, care ne e patri'a tuturoru va fi unu sufletu si o inima; dar veniti sa o facemu acést'a cátu se póte mai curendu si sa o facemu cu totii. Sa nu fugimu domniloru dinaintea unei cestiuni, cu care ne intálnimu in totu loculu; sa o imbratiosiemu cu toti, si cu totii impreuna sa o deslegámu — o natiune cá si alt'a sa participe la deslegare cá parte interesante. Eu votezu pentru motiunea ce s'a pusu pe mé's'a casei cá adausu la raportulu comisiunei de 21.

V. T ó t h pledéza in contr'a motiunei, partinesce propunerea comisiunei, afirmandu ca aceea aru trebui sa se stabiléscá in conferintie private.

V i n c e n t i u B a b e s i u. On. Casa! Me voiu restringe la obiectulu de pe tapetu. Scopulu invederatu alu motiunei nóstre a acé'a, cá in comisiunea esmitenda in caus'a nationalitátiloru sa fimu representati dupa cuviintia, va sa díca, sa nu fimu ignorati. Acést'a pentru aceea s'a fácutu, cáci amu esperiatu, ca fórté de multe ori amu fostu ignorati. (Strigári: candu?) Amu fostu fórté de multe ori ignorati in atari locuri, in atari comisiuni, cari'su regnicolari.

On. Casa! Cugetu, ca nu e nimene in cas'a acést'a care aru negá esistinti'a nóstra nationale, iara déca avemu esistinti'a nóstra nationale, si e recunoscuta in patri'a acést'a, ca Ungari'a nu aru poté fi fára noi, aceea ce e acum'a, Ungaria intréga, adeca déca suntemu factori in tiéra, atunci cutediul a afirmá, ca ori ce consultári sa se intemple despre lucrurile tierei, decum-va on. casa voiesce cá acele sa fia exprimarea fidela a tierei, trebue sa fimu acolo si trebue sa fia acolo si exprimarea nóstra adeca deputatii

nostri. (strigári: aici'su). Déca aceea lipsesce, atunci a-siu díce din parte'mi, ca nationalitátile aru poté díce, ca se intempla de noi fára noi, pentruca on. casa! nu se póte ignorá, ca nationalitátile in afacerile tierei pretulindeni suntu interesate, — si fiindca esperiámu, ca acést'a nu se considera, si fiindca ne tememu, ca nici aici nu vomu fi considerati, unde e vorb'a chiaru de regula-re legale a esistintiei nóstre; — dreptu aceea eu credu ca pretensiunea acést'a a nóstra e fórté justa, — si aceea nu o credu, ca prin acést'a s'aru causá ce-va neincredere, cáci atunci si fiinti'a nóstra aici inca aru fi neincredere, fiindca si aici suntemu representati, si déca acést'a representatiune a nóstra n'a stricatu intregitáti tierei, spunu: ca nici aceea ce propunemu nu-i va stricá.

Accea e o expresiune fórté moderna, ca „nu putemu constringe pe nimenea la incredere“, insa acesta e unu conceptu fórté elasticu, fiindca odata se díce „incredere“ iara de alta data „capacitate“ si ambele le conditiuneza dela acei'a caroru — baremu cum s'a doveditu pâna acum li-au fostu in interesu a ne ignorá, si noi amu esperiatu, ca ori unde a fostu vorba despre románi — de comunu séu nu s'au alesu nimenea dintre noi, séu s'a alesu unu atare, care e cunoscutu de comunu, ca nu se tine de cei mai buni, cei mai credinciosi románi. (Sgomotu mare, contradicere, presedintele suna clopotielulu).

On. casa! Amu esperiatu fórté de multe ori, ca Ungari'a intréga are antipatia cátra unii individi magiari, pe cari nu numai corporatiuni, ci chiaru si Maj. Sea i-au donatu cu incredere, din acea simpla cauza, ca au presupusu despre densii, ca nu-su unguri buni.

Acum, déca e iertatu ungurulu a argumentá si a se dechiará astufeliu, atunci cugetu, ca totu acést'a stá si despre alte nationalitáti, si in desiertu amu negá, cáci vedemu din esperinti'a de tóte dílele, ca este cauza spre acést'a, ca adeca, precum nu totu ungurulu nu este de o potri'va, asiá nu e nici totu romanulu de o potri'va (ilaritate, sgomotu.) Chiaru pentru aceea, fiindca noi cu securitate ne putemu provocá la aceea, ca noi pe ungurii cei buni si destinsi, cari posedu increderea rasei unguresci i onorámu si-i donámu cu increderea nóstra, — chiaru pentru aceea cugetu, ca e drépta pretensiunea nóstra, cá in cáta-va sa se iea in considerare asemenea pretensiuni ale nóstre si din partea unguriloru, si chiaru pentru aceea credu, ca ori cátu amu negá, totusi motiunea nóstra e logica si necesaria si eu numai asiá m'asia poté odichni cu dechiararea onoratei case, déca aceea aru fi indreptata intr'acolo, cá noi la tóta intemplantia in comisiuni si mai alesu in comisiunile, cu cari ne ocupámu acum, sa fimu representati dupa momentuositatea causei si amesuratu intereseloru causei.

De altmintrea acést'a ni se póte si negá, pentruca majoritatea este in contr'a nóstra, dar abia credu ca ni s'aru poté negá rationalmente. (Aprobare, Sgomotu.)

D e d i n s z k i: Dupa parerile cele audite aru mai fi de lipsa dupa fiacare verificatiune o verificatiune indoita la alegerile comisiuniloru si adeca 1) aru trebui sa se verifice de este cine-va romanu, 2) de este acelu cine-va romanu bunu? (ilaritate). Voiesce cine-va a octroi dietei o astfelu de incuistiune? E contr'a motiunei.

Z s e d é n y i (Némtiu din Zips) Combate cu inversiune infocata motiunea, si infrunta tonulu celu provocatoriu (? R.) cu care este motivata motiunea. Dupa parerea densului aru fi mai bine a se inaintá buna intielegere, decátu de a se semaná discordia prin atare motiune. Numai concordia ofera garantii pretensiuniloru nationale. Provóca pre propunatoriul motiunei sa o retraga.

B o n i s (in tonu impaciuitoriu). Nu are nimic'a in contr'a spiritului motiunei si crede ca cas'a va cautá a coresponde in unu modu liniscitoriu dorintieloru pronunciate in motiune, insa proportiunea ceruta acolo nu se póte practisá, pentruca votarea la alegerile comisiuniloru e secreta.

A l e s a n d r u N i c o l i c i u (serbu) e in contr'a motiunei, pentruca are deplin'a incredere in tactulu casei, carea la alegeri va purtá de grigia, cá sa fia multiamite tóte pártile interessate. (aprobare).

R a g á l y i (dep. unui cercu slovacu). Se crede indreptáti a presupune, ca motiunea e unu fabricatu schmerlingianu ori bachicu.

(H o d o s i u intrerumpandu. Acést'a e suspiciunare!)

R a g á l y i (continuandu) ori sa fia acést'a o facatura a regimului vienezu pentru de a face o presiune?

(H o d o s i u: nu presiune, ci dreptate!)

K u b i c z a (slovacu). Apra proiectulu comitetului contr'a motiunei. Cei ce dau ansa la dispute cumu e si cea de fatia, nu o facu acést'a pentru nationalitáti, ci din vanitate si din interessu propriu ei se folosescu de nationalitate dreptu de o mant'a pentru de a-si ascunde sub dens'a egoismulu si de o scara pe carea sa se póta inaltá. Voru sub masc'a acestui cuventu frumosu a desorganisá nationalitatea loru spre a poté vená in turbure dupa fólose. Are incredere in ceea ce va face cas'a. (Aplause frenetice.)

U j f a l u s s y e contr'a amendementului, pentruca primindu-

se aru avé urmări complicatôre; s'aru puté intemplá, cá pe urma sa se céra sí considerarea interesselorú confessionalé.

Em a n u i l u G o z s d u. Mie-mi pare reu din inima ca acésta motiune in sine atátu de nevinovata a causatu astufeliu de esacerbare (catránire), ce credú, ca n'aru fi causatu, deca intru apărare-i nu s'aru fi întrebuintiatu cuvinte neghióbe; intr'adeveru, totusi e dreptu aceea, ca nu e mai mare inimicu decâtu amiculu neghióbu (Ilaritate, aprobare, din partea unghuresca). Eu motiunea precum s'a făcutu sí precum e scrisa, o vedu de acceptabile; dar nu me miru ca aceea precum a fostu esplicata a causatu mare inversiunare. Sa me ierte onorat'a casa, ca sum silitu a trece la person'a mea (s'audímu) sí aci serbatoresce provocu pre d. Babesiu, sa-mi spuna, cine e acelu reu românú, pre care cas'a s'a indatinatu a-lu alege in comissuni, pre candu pre românulu celu bunu nu'lu alege? (Aprobare). Eu dechiaru, ca desí amu avutu norocirea a fi alesu intr'o comissiuone pré respectabile, totusi nu vréu a luá pre mine titulu de „reu românú“, ca o dechiaru înainte a tóta lumea, ca pre tóta rotundímea pamentului mai bunu românú sí m a i b u n u patriotu unghuru cá mine nu esista. (Aprobári viue din partea unghuresca). E adeveratu, ca pre alte cái umblámu a fericí natiunea románá, pre cá i cu totulu diverse sí eu punu votu, ca pre acea cale, nu me voiu întórce n i c i o d a t a, fára dorescu sí me rogu lui Dumnedieu, cá elu (Babesiu) sa se întórca pre cáile mele. (Iara placere sí inca sgomotósa). Arunce'si ori care ochii pre mapa sí va vedé, ca acelu românú, care atítia natiunea románá la continu'a inimicitia contr'a unghurilor, acela e celu mai mare inimicu alu natiunei románé sí deca are numai unu picu de esperintia de viétia sí lume se va convinge, ca frecárele între unulu sí altulu, scurta viétia la amendo; pentruca deca piere astadi unghuru, máne românulu va perí. (Aprobare) Repetiescu dara, ca nu vréu a luá pre mine înainte luméi acea suspiciune, cá sí cum-va dóra cu a-siu fi acelu „reu românú“; eu pre mine me tínu de bunu românú. Sa se dechiaré dara d. deputatu Babesiu, care e acelu reu românú, care se lasa totudeun'a a se alege prin unghuri; numésca-lu pre acela, ca altmintrea — nu vréu a fi fára respectu înainte casei — dar pe alta cale i voiu spune numele (Aprobare).

V i n c. B a b e s i u. Onor. casa! Asiá credú ca-su detoriu cu respunsu condeputatului Em. Gozdu. Eu acele ce le-amu dísu despre romanu reu sí unghuru reu, asiá le-amu luatu precum le esperiámu in tóte dílele sí le-amu esperiatu mai alesu in trecutu. Me provocu la trecutu, dar nici in minte nu mi-a fostu ca d. dep. Gozdu aru fi reu romanu (Sgomotu, cine e dar acela? ! presied. suna clopotielulu), din contra pre dlu Gozdu lu tínu sí l'amu tínutu totdeun'a de bunu romanu. Asiá credú, ca in parlamentu nu e datina a numí persóne (Sgomotu. Dar nici a suspiciuná!) sí ori de câte ori in asta casa s'a facutu provocare la certe persóne, acele nici odata nu s'au numitu; pentru aceea eu provocandu-me la esperintia, ce asiá credú, ca ori care membru din acésta casa o a potutu face cá sí mine— nu voiu numí persóna sí nici nu-su detoriu a o face acést'a; de altmintrea acela nici nu este între noi sí nici n'amú dísu, ca aru fi aici. (Ilaritate.) Eu ce amú dísu, n'amú preceptu despre o anumita persóna din acésta casa sí chiaru pentru aceea asiá credú, ca ast'a n'are nime dreptu de a o interpretá asiá. O repetiescu, nu tínu ca aru pretinde parlamentarismulu, cá sa se numésca vre-o persóna. (Va urmá).

S a b i i u 19 Aprile. Dlu D i a m a n d i negociatoriu din Brasíevu, ne tramite unu respunsu la corespundint'a din nr. 28 alu Telegr. Rom., carea o amú primitu eri in 18/30 Aprile, dar pre care acelasi domnu o publicá in nrulu 29 alu Gazetei, esítu in 16/28 Aprile, cá tramisu noua spre publicare. Noi, dupa ce amú publicatu unu altu respunsu in aceea-si cestiune, venitu dela o mána stimabila, sí mai departe dupa ce Gazet'a au avutu bunatate, quasi a ne sarí intr'ajutoriu in privint'a, respunsului dela d. Diamand, sí in fine dupa ce amú dechiaratu discussiunea pe acésta cale de inchisa, credemu de prisosu o repetita publicare a mentiunatului respunsu. Erá insa detori'a nóstra de a deslusí pre publiculu nostru, care din nesciintia aru fi fostu inclinatú a presupune, ca noi nu amú fi v r u t u a dá locu acelu mentiunatu respunsu. —

Principatele románé unite.

Ministeriulu de interne.

Ministru din Intru face cunoscutu poporului românú ca deputatiunea insarcinata a depune plebiscitulu in mânilé alesului seu, Principele Carolu I. pléca máne.

Ea se compune de dd. Vasiliu Boierescu, Manolache Costachi, Cost'a-Foru, Steege, Principe G. Stirbeiu, Ioann Bratianu, Ioann Balacianu.

Tóte scirile ce guvernulu primesce din străinatate ne dau dreptu a sustínea cu credintia ca natiunea románá n'are decâtu a stáruí cu demnitate, cu linisce sí cu târia in credint'a ei sí in curendu voint'a-i va fi ascultata sí respectata nu numai de alesulu seu, despre a cáruí primire pentru noi nu póte fi indoiéla, ci sí de tóte puterile garanti cari precum ce a datu totudeun'a cele mai mari dovedí de solitudinea loru, nimene nu se póte indoi ca sí de astadata voru dá a loru sanctiune actului care va consoli dá a

nóstra natiunalitate.

Ministru din Intru, **Dimitrie Ghic'a.**

Resultatulu Votului pentru Carolu I. Contribuitori 811,030. Votanti 686,193. Pentru Carolu I. 685,969. Contr'a 224.

V a r i e t á t i.

** Popórele semibarbare sí espositiunea din Parisu. „Köl. Ztg.“ povestescé urmatórele despre zelulu cu care se grabescú sí popórele semibarbare a luá parte la espositiunea generala ce se va tíne in 1867 la Parisu. Acolo se díce, ca orientulu va fi fórté bine reprezentatu. Siahulu din Persi'a au tramisu unu delegatu alu seu la Parisu iara tesaurariului (vistiernicului) seu iau mandatu a tínea la indelete 300,000 franci pentru de a puté aduná productele cele mai frumoése ale tie.ei sele pentru espositiune. Singuru Domnitoriulu priveghiaza asup'a alegerei objectelorú. Caravana, ce are sa pornésca cu lucrurile aceste pretióse dela Teheran capital'a Persiei este gat'a. Totu deodata s'a luatu mesuri ca sa se duca lucratori dibaci la Parisu, carii sa decoreze despartimentulu persescu dupa gustulu persianu, iara in parculu (bârculu) cladirei de espositiune sa cladésca mai multe edificii curatu persiane precum: chioscuri, fabrici de opiu, promenade de frundie s. a. Mai au de scopu a face o imitatiune de sala de tronú din Teheranu in unu foisioru (pavilionu) deosebitu, in carele sa se asieze covórele cele bogate, icónele sí fantanile saritóre, ce starnescú admiratiunea tuturorú celorú ce le vedu acestea in sal'a originala de tronú. Sultanulu inca nu vrea a remanea inapoia verului seu a Siahului. Sí Turci'a sí va luá refugiulu la parcu, din caus'a augustimei locului, pentru cá sa póta radicá acolo unu minaretu de mosiea, unu mausoleu in stilulu celu mai curatu arabicu, in fine o casa intréga turcésca cu divanele sí bâile sele. Viceregele din Egiptu au dispusu spre scopulu espositiunei unu milionu. Fregat'a cea mai frumoésa are sa transpórté objectele de espositiune. Nabar pasi'a este denumitu comissariu. Regele Siamului au sí tramisu o espositiune pâna acun. Regimulu japanesu au deschisu unu creditu de 200 mii franci la unu banchieru din Parisu pentru spesele ce voru fi de lipsa la espositiune: face cunoscutu, ca sí din parte-si sí din partea principilorú vasali se iau mesuri spre a luá parte la espositiune. In fine imper. din Marocco au insarcinatú pe solulu seu a descoperí, ca tóte bogatiile ce le are vrea sa le tramita la espositiune. Fericitu Parisu. Unde este destulu se mai aduna!

Nr. 11—3

Concursu.

Pentru întregirea statiunilor vacante de invatiatoriu din comunele Brosceni sí Colnicu in Comitatu Carasiului, protopresbiteratulu gr. or. alu Oravitiei se escrie prin acést'a concursu.

Ca aceste statiuni suntú impreunate urmatórele emolumente anuale:

I. in Brosceni:

in bani gat'a 120 fl. v. a. in naturale: 20 metrete de gráu, 20 metrete cucuruzu, 10 orgii de lemne, 100 ponti lardu, 100 ponti sare 25 ponti luminári, 2 jugere de pamentu sí locuintia libera;

II. in Colnicu.

in bani gat'a 100 fl. v. a. in naturale: 20 metrete de gráu; 20 metrete de cucuruzu, 10 orgii de lemne, 100 ponti lardu, 100 pf. sare, 15 ponti luminári sí 2 jugere de pamentu.

Doritorii de a ocupá aceste posturi de invetiatori voru avea a indiestrá petitiunile loru concursuale cu estrasulu de botezu, cu atestatele despre absolvirea cu bunu sporiu a cursului pedagogicu in institutulu preparandialu din Arádu, despre servitiulu de pâna acun sí despre purtarea loru morala sí politica sí astfelu indiestrandu-le le voru substerne Venerabilului Consistoriu dreptumaritoriu alu Eparchiei Caransebesiului pâna la 25 Aprile 1866 calendariulu nostru vechiu.

Din siedint'a Consistoriala tínutá in Caransebesiu la 17 Martiu 1866.

Nr. 12—1

Escriere de Concursu.

Pentru deplinirea vacantei statiuni invetiatoresci a pruncilorú barb. gr. or. din Toraculu micu, prin acésta sa escrie concursu; care statiune invetiatorésca e remunerata cu urmatórele emolumente anuale: 105 f. v. a., 60 chible de grau, 50 pf. de sare, 12 pf. de lumini, 2 orgii de lemne, 4 orgii de paie, 1 porcú de doi ani in carne, 4 jugere de aratura, $\frac{2}{4}$ jugeru de gradina sí cortelu gratisu.

Doritorii de a ocupá amintitulu postu invetiatorescu, binevoiesca petitiunile loru,— venerabilului consistoriu dreptu maritoriu din Arádu adresate,— cu tóte prescisele sí recerutele acluse documentatóre pâna in 21 Maiu a. c. oficiolatului protopresbiteralu din B. Comlosiu a le substerne.

In Banatu Comlosiu 11 Aprile 1866.

V i n c e n t i u S i e r b a n u,
Protopresbiteru.

Burs'a de Vienn'a.

Din 20 Aprilu (2 Maiu) 1866.

Metalicele 5%	53 40	Actiile de creditu	118
Imprumutulu nat. 5%	57	Argintulu	113
Actiile de banca	621	Galbinulu	5 45